

Національний педагогічний університет  
імені М.П.Драгоманова

Українська Академія Наук

*Тілея*  
*Науковий вісник*

Збірник наукових праць

- Історичні науки
- Філософські науки
- Політичні науки

**Випуск 70 (№ 3)**

Київ – 2013

**Збірник засновано 2004 року  
Вихід з друку – щомісячно**

**Фахове видання з філософських, політичних  
та історичних наук, затверджено постановами президії ВАК України  
№ 1-05/2 від 10 березня 2010 р. та № 1-05/3 від 14 квітня 2010 р.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію (переєстрацію) друкованого засобу  
масової інформації серія КВ № 16332 – 4804 ПР від 24 лютого 2010 р.*

**Шеф–редактор:**

**АНДРУЩЕНКО В.П.**, доктор філософських наук,  
професор, член–кореспондент Національної академії наук України,  
академік Національної академії педагогічних наук України

**Головний редактор:**

**ВАШКЕВИЧ В.М.**, доктор філософських наук,  
професор, академік Української академії наук

**Заступник головного редактора:**

**КРИВОШЕЯ В.В.**, доктор історичних наук,  
академік Української академії наук

**Відповідальний секретар:**

**ХАЛАМЕНДИК В.Б.**, доктор філософських наук, доцент

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**

**З історичних наук:**

**Войцехівська І.Н.**, доктор історичних наук, професор

**Гончар Б.М.**, доктор історичних наук, професор

**Дробот І.І.**, доктор історичних наук, професор

**Журба М.А.**, доктор історичних наук, професор

**Колесник В.Ф.**, доктор історичних наук, професор,  
член–кореспондент Національної академії наук України

**Макарчук С.С.**, кандидат історичних наук, доцент

**Михайлюк В.П.**, доктор історичних наук, професор

**Нестуля О.О.**, доктор історичних наук, професор,  
академік Української академії наук

**Солдатенко В.Ф.**, доктор історичних наук, професор,  
член–кореспондент Національної академії наук України

**Стоян Т.А.**, доктор історичних наук, доцент

**Сушко О.О.**, доктор історичних наук, професор

**Фіров П.Т.**, кандидат історичних наук, доцент

**Чернега Л.М.**, доктор історичних наук, професор

**З філософських наук:**

**Акопян В.Г.**, доктор філософських наук, старший науковий  
співробітник, академік Української академії наук

**Базалук О.О.**, доктор філософських наук, професор

**Бех В.П.**, доктор філософських наук, професор,  
академік Української академії політичних наук

**Бондаренко О.В.**, доктор філософських наук, професор

**Волинка Г.І.**, доктор філософських наук, професор

**Герасимова Е.М.**, доктор філософських наук, доцент

**Жацько В.О.**, доктор філософських наук, професор

**Куцепал С.В.**, доктор філософських наук, професор,  
академік Української академії наук

**Закович М.М.**, доктор філософських наук, професор

**Михальченко М.І.**, доктор філософських наук, професор,  
член–кореспондент Національної академії наук України,  
академік Української академії політичних наук

**Онїпко О.Ф.**, доктор технічних наук, професор,  
академік Української академії наук

**Предборська І.М.**, доктор філософських наук, професор

**Хімченко О.Г.**, кандидат філософських наук, професор,  
член–кореспондент Української академії наук

**Яшанов С.М.**, доктор педагогічних, професор

**З політичних наук:**

**Андрусишин Б.І.**, доктор історичних наук, професор,  
академік Академії наук вищої школи України

**Бабкіна О.В.**, доктор політичних наук, професор

**Балабанов К.В.**, доктор політичних наук, професор

**Євтух В.Б.**, доктор історичних наук, професор,  
член–кореспондент Національної академії наук України

**Іванов М.С.**, доктор політичних наук, професор

**Картунов О.В.**, доктор політичних наук, професор,  
академік Української академії політичних наук

**Котигоренко В.О.**, доктор політичних наук, професор,  
академік Української академії політичних наук

**Онїщенко І.Г.**, доктор політичних наук, професор

**Римаренко С.Ю.**, доктор політичних наук, професор

**Шаповал Ю.І.**, доктор історичних наук, професор,  
академік Української академії політичних наук

**Шкляр Л.Є.**, доктор політичних наук, професор

**Гілея:**\* науковий вісник. **Збірник наукових праць** / Гол. ред. В.М. Вашкевич. –  
К.: ВІР УАН, 2012. – Випуск 70 (№3). – 908 с.

**Друкується за рішенням:**

**Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова  
(протокол № 9 від 28 лютого 2013 р.);  
Президії ВГО Української Академії Наук  
(протокол № 13-28-02 від 28 лютого 2013 р.)**

*Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні  
проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики  
охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований  
на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.*

\*Гілея – в стародавні часи територія лісової Скіфії між  
Борисфеном (Дніпром) і Гіпанісом (Південним Бугом).  
Рештки цієї «лісової квітки» залишилися до теперішнього  
часу на території Миколаївської та Херсонської  
областей. (Докладніше див.: Геродот. Історія. IV.16-25).

© Редакційна колегія, 2013

© Автори статей, 2013

© Національний педагогічний університет  
імені М.П. Драгоманова, 2013

© ВГО Українська академія наук, 2013

**ВІННИЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Вінницький національний технічний університет)  
керівник **Денисюк С.Г.**, кандидат політичних наук  
E-mail: [svitlana.denisuyck@yandex.ua](mailto:svitlana.denisuyck@yandex.ua)

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара)  
керівник **Вершина В.А.**, кандидат філософських наук, доцент  
E-mail: [vivi.dp@mail.ru](mailto:vivi.dp@mail.ru)

**ДОНЕЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Донецький національний університет)  
керівник **Андриєнко О.В.**, кандидат філософських наук, доцент  
E-mail: [elena\\_andrienko8@mail.ru](mailto:elena_andrienko8@mail.ru)

**ЗАПОРІЗЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Запорізький національний технічний університет)  
керівник **Ємельяненко Є.О.**, кандидат філософських наук, старший викладач  
E-mail: [gileya\\_zaporizhzhya@ukr.net](mailto:gileya_zaporizhzhya@ukr.net)

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника)  
керівник **Дичковська Г.О.**, кандидат філософських наук, доцент  
E-mail: [go\\_osmomysl@ukr.net](mailto:go_osmomysl@ukr.net)

**ЛУГАНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Східноукраїнський національний університет імені В. Даля)  
керівник **Михайлюк В.П.**, доктор історичних наук, професор  
E-mail: [vital\\_mih@ukr.net](mailto:vital_mih@ukr.net)

**ЛЬВІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Національний університет «Львівська політехніка»)  
керівник **Карівець І.В.**, кандидат філософських наук, доцент  
E-mail: [sacre@ukr.net](mailto:sacre@ukr.net)

**МАРИУПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Маріупольський державний університет)  
керівник **Дегтеренко А.М.**, кандидат політичних наук, доцент  
E-mail: [degterenko777@ukr.net](mailto:degterenko777@ukr.net)

**МИКОЛАЇВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Південнослов'янський інститут Київського славистичного університету)  
керівник **Хімченко О.Г.**, кандидат філософських наук, професор, член-кореспондент УАН;  
координатор **Макарчук С.С.**, кандидат історичних наук, доцент  
E-mail: [Alex\\_x\\_5@ukr.net](mailto:Alex_x_5@ukr.net)  
або [rvgreabis@farlep.mk.ua](mailto:rvgreabis@farlep.mk.ua)

**ОДЕСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Одеський національний університет імені І.І. Мечникова)  
керівник **Барвінська П.І.**, кандидат історичних наук, доцент  
E-mail: [barwinskaja@ua.fm](mailto:barwinskaja@ua.fm)

**ПОЛТАВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Полтавський факультет Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого)  
керівник **Куцепал С.В.**, доктор філософських наук, професор  
E-mail: [svkutsepai@rambler.ru](mailto:svkutsepai@rambler.ru)

**СЕВАСТОПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Севастопольський національний технічний університет, м. Севастополь)  
керівник **Фіров П.Т.**, кандидат історичних наук, доцент  
Тел.: 8 068 925 74 57

**СИМФЕРОПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Кримський економічний інститут Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана, м. Симферополь)  
керівник **Попов О.Д.**, кандидат історичних наук, доцент  
E-mail: [popalex79@mail.ru](mailto:popalex79@mail.ru)

**ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)  
керівник **Кліш А.Б.**, доцент  
E-mail: [Klish\\_Andriy@ukr.net](mailto:Klish_Andriy@ukr.net)

**УМАНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)  
керівник **Кривошея І.І.**, кандидат історичних наук, доцент  
E-mail: [kii1969@mail.ru](mailto:kii1969@mail.ru)

**ХАРКІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»)  
керівник **Владленова І.В.**, кандидат філософських наук, доцент  
E-mail: [viadlenova@email.ua](mailto:viadlenova@email.ua)

**ЧЕРКАСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Черкаський державний бізнес-коледж)  
керівник **Васильчук Є.О.**, кандидат політичних наук  
+3 8 067 735 51 17; +3 8 093 065 79 58  
E-mail: [vasilchuk84@bk.ru](mailto:vasilchuk84@bk.ru)

**ЧЕРНІГІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ**  
(Чернігівський педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка)  
керівник **Горобець С.М.**, викладач  
E-mail: [olen-q@yandex.ru](mailto:olen-q@yandex.ru)

## ІСТОРИЧНІ НАУКИ

УДК 94(100)05/21

Лукашенко А.І.

### Християнський дуалізм як чинник формування духовних засад повсякденного життя суспільства та Церкви (I – початок XI ст.)

*Вплив християнського дуалізму на духовні цінності та орієнтири, діяльність Церкви і повсякденне життя суспільства. Експлуатація християнської ідеології в політичних цілях.*

**Ключові слова:** християнський дуалізм, Церква, Диявол, Бог, імперія, Константинополь, Рим, добро, зло, мораль, гріховність.

Сучасна цивілізація характеризується низкою протиріч. Так, розвиток науки і техніки супроводжується поступовим моральним регресом. Тому актуальними на сьогоднішній день є слова провидиці Ванги: «Для виходу з кризи необхідно перш за все слідувати християнським чеснотам, укріпляти моральні принципи і на цій основі приймати конкретні рішення». Мета даної статті і полягає у з'ясуванні умов, які вплинули на сприйняття та інтерпретацію християнської ідеології, наслідки чого і породили сучасну моральну кризу суспільства.

Дослідженню згаданої проблематики присвячено чимало праць низки дослідників. Так, питання духовної сфери повсякденного життя суспільства в системі координат християнства розглядали Августин Блажений, Тертулліан. Аналізом впливу духовного начала на повсякденну історію займалися такі вчені як Ж. ле Гофф, А.Гуревич, Н.Тальберг, А.Шураки, М.Еладе та ін. [1]. Проте на сьогоднішній день залишається відкритим питання механізму використання Церквою ідеології християнського дуалізму.

Потужним об'єднувальним чинником у добу Середньовіччя були релігія і Церква. Визначальна роль християнської релігії і церкви в усіх галузях суспільного і культурного життя формувала принципову особливість європейської середньовічної культури. Церква підпорядкувала собі політику, мораль, науку, освіту і мистецтво. Весь світогляд людини Середньовіччя був теологічним (від грецького «теос» – бог). Чим же можна пояснити таке виняткове становище релігії в середньовічному суспільстві?

Одну з відповідей на запитання дає сам зміст християнського віровчення. Воно виникло з боротьби і взаємного впливу безлічі філософських і релігійних течій. Якщо говорити про первісне християнство, то однією з головних ідей, які забезпечили значне поширення нової релігії, була ідея рівності людей – рівність як гріховності істоти перед всемогутнім і всемілостивим Богом. Християнство, виникнувши в колоніях Стародавнього Риму, у середовищі рабів, від самого початку не було релігією якогось-небудь одного народу, воно мало наднаціональний характер. Як релігійне вчення християнство ґрунтується на трьох головних ідеях: ідеї гріховності всього людського роду, зараженого первородним гріхом Адама і Єви; ідеї порятунку, який необхідно заслужити кожній людині; ідеї спокутування перед Богом, на шлях якого стало людство завдяки стражданню і добровільній жертві Ісуса Христа.

У первісному християнстві дуже сильною була віра в швидке друге пришествя Ісуса Христа, Страшний суд і кінець грішного світу. Однак час минав, нічого подібного не відбувалося, і на місце цієї ідеї приходив ідея втіхи – загробної подяки за хороші або погані вчинки через потрапляння до пекла чи раю.

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: [www.gileya.org.ua](http://www.gileya.org.ua)

**Див. також:** Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського:  
[www.nbuv.gov.ua/portal](http://www.nbuv.gov.ua/portal) Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць